

Audotórium

„Ha valakit megtanítunk írógéppel írni, az nem azt jelenti, hogy elkezd majd szövegeket írni”

Kerekasztal-beszélgetés a Kandó Klub keretében Alföldi Györggyel, a BME Építészmérnöki Karának dékánjával és Szabó Eszter Ágnes képzőművésszel, egyetemi tanárral

December 1-én az Ifjúsági és Vállalkozásélénkítő Egyesület szervezésében a Kandó Klub látta vendégül Szabó Eszter Ágnes képzőművészt, egyetemi tanárt és Alföldi Györgyöt, a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki karának dékánját. A beszélgetést, ami körülbelül egy óra volt Mátyás-Péter Tamás, a BCE hallgatója vezette. A kiváló hangulatú beszélgetés fókuszában a budapesti kreatív ipar helyzete volt, ezt tarkították a vendégek rengeteg érdekes példával, történettel külföldi és hazai tapasztalataikról.

Természetesen már a kreatív ipar definíciója kapcsán is eltérő véleménnyel rendelkeztek a meghívottak, abban viszont egyetértés volt, hogy a kérdés rendkívül bonyolult, nehéz pontos definíciót adni rá. Alföldi a klasszikus kreatív ipart az értelmiségi, művészi csomópontokban keletkező szellemi tevékenységeként határozta meg, bár adható kézzel foghatóbb definíció is: a szolgáltató ipar nagy része. Miközben valójában ez olyan, mint a fenntarthatóság, húzta alá, minden erről szól, mindenre azt mondjuk, hogy ez az (a kreatív ipar). Ezzel szemben a művész az újrahasznosításon keresztüli kreatív tevékenységeket sorolja ide, azaz a kreatív tevékenységnek szerinte a középpontjában az adott erőforrásokból, lehetőségekből való kiindulás áll.

A definíciót követően Budapest kreatív iparon belül betöltött szerepéről folyt a vita a régióon belül. Egyetértés volt abban, hogy ugyan a Turisztikai Ügynökség által kiadott stratégiai dokumentum által kijelölt cél az, hogy 2030-ra Budapest vezető szerepet töltsön be a divatiparban, ami a kreatív ipar egy részhalmaza, de jelenleg azért ezen a területen nem meghatározó Budapest. Szabó Eszter Ágnes szerint a probléma az, hogy hiányzik az ehhez szükséges innovatív életmód, egyfajta háttér, hiszen a piacon lévő kereslet nem találkozik a kínálattal, ezért az egyszerű pénzügyi támogatás nem elég. Dékán úr ennek kapcsán Richard Floridát idézte, aki szerint a kreatív ipar dzsentrifikáló hatással bír, de Budapest még nem tart itt, Magyarországon jelenleg nincs is középpontban, de talán régióban sem. Az sem segíti a folyamatot, hogy ugyanarra a fogalomra használunk több szót, például designipar, hiszen ez a kézzelfoghatóságot, a megértést lehetetleníti el.

A kreatív tevékenységek elemzéséből az is kiderült, hogy a belvárosból „száműzött” ipartelepek alkalmatlanok lokációjukból adódóan valódi helyszínen szolgálni az ilyen jellegű tevékenységekre. Ezek megmaradtak gyártásra alkalmas területnek, és az a fajta tervezési folyamat, a formatervezés ökoszisztémája, amiről beszélünk, nem ott történik. Ezzel kapcsolatban a művész egy Brüsszel belvárosában elhelyezkedő „ökoplázát” hozott

példaként, ami a sharing economy és az újrahasznosítás telephelyeként ösztönzi a helyieket a kreativitásra. Magyarországon az újrahasznosítás még messze van a nyugati szinttől, hiszen nálunk az újrahasznosítás még azt jelenti, hogy néhány helyen használt ruhával fűtenek. Az újrahasznosításnak és a használt tárgyaknak nincs még meg a kultúrája, a fogyasztásban meghatározó a presztízstárgyak szerepe.

Ebből a szürkeségből, vagy középszerúségből léphet ki Budapest és ebben a kreatívipar fontos szerepet játszhat. Ennek esetleges húzóágazata Szabó szerint a partykultúra, az underground, a Dj-k vizuális művészekkel és klubokkal egyesítve, ami megadja a város ritmusát, és egy olyan jellé alakulhat, amit már designnak nevezhetünk. Alföldi szerint az underground csupán a helyi viszonyokra reagál, a külföldiek pedig az olcsó repjegy és romkocsmák párosa miatt tévednek Budapestre. A szakirodalomra hivatkozva azt mondja, hogy ezek a kreatív ipari központok a multimédiához kapcsolódóan jöttek létre, és gyakorlatilag az ízlésüket exportálták (például Hollywood). A cikkíró hadd tegyen itt egy megjegyzést: mára Magyarországon régiós szintet tekintve kifejezetten fejlett filmipar van, aminek nem csupán az olcsó munkaerő az oka, hanem fejlett szaktudás is.

A sikeres iparfejlesztéshez ugyan elengedhetetlen a támogatás, és a szakpolitikai segítség, de legalább ugyanennyire fontos a képzés összetétele is. Alföldi arról számolt be, hogy amíg Nyugat-Európában és az USA-ban egy műszaki képzés 30-40%-át teszik ki a gazdaságtani ismeretek átadására irányuló órák, addig itthon, például a BME-n, ez egyelőre csak a tervezési fázisban jár.

„Ha valakit megtanítunk írógéppel írni, az nem azt jelenti, hogy elkezd majd szövegeket írni” hangzott el Szabó szájából, ugyanis a hazai művészeti képzések is hasonló helyzetben vannak, mint a műszakiak ebben a tekintetben. Szerinte hiányzik az egyetemről kikerülőkből a kockázatvállalási vágy helyette stabil munkát keresnek. Félnek a vállalkozás indításától, ami persze érthető, és nem tér el jelentősen a hazai gazdálkodói szemlélettől. Záró témaként a társadalmi egyenlőtlenségek és a kreatív ipar kapcsolatáról kérdezett Mátyás Tamás. Szabó Eszter Ágnes egy VIII. kerületi példán keresztül (egy üzlethelységet szeretett volna bérbe venni egy hónapra, ahol az egyik kurzusának a diákjai állítottak volna ki, a tulajdonos azonban a baj elkerülésére hivatkozva, mondott nemet) azt hangsúlyozta, hogy a kreatív iparnak egyfajta megosztó konnotációja van ma Budapesten. Állásfoglalást is hordoz magában ez a tevékenység, és nem csak üzleti gondolkodás áll a háttérben. Ez esetünkben a részvétel elkerüléséig vezetett. Alföldi kiemelte, hogy a kreatív ipar a fejlett területeken jelenik meg, így az olló egyértelműen nyílik ilyen értelemben. Szerinte a fejlett régiókban megjelenő szempontok (fűtésolcsóbbítás, ruha stoppolás) ösztönzik a kreatív megoldásokat, teret adnak a kreatív iparnak is, míg a kevésbé fejlett régiók esetében például a korábban már említett presztízstárgyak bírnak jelentőséggel.